

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 30.3.2012
COM(2012) 153 final

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Vnější rozměr koordinace sociálního zabezpečení EU

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Vnější rozměr koordinace sociálního zabezpečení EU

Úvod

V globalizovaném hospodářském prostředí stále více narůstá význam a nezbytnost pracovní mobility jak v rámci EU, tak i mezi ní a zbytkem světa. Koordinace sociálního zabezpečení je systémem pravidel, jejichž účelem je tuto mobilitu usnadnit. EU má již přes padesát let pro mobilitu v rámci EU vytvořen systém pravidel koordinace sociálního zabezpečení[1]. Působnost těchto pravidel byla nedávno rozšířena na Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko[2].

Koordinace sociálního zabezpečení mezi EU a zbytkem světa je upravena dvěma způsoby. Jednak existuje národní přístup, v rámci něhož členské státy uzavírají dvoustranné dohody s vybranými třetími zeměmi. Tento přístup není systematický: dohody tvoří neucelený soubor a často se jejich obsah liší stát od státu.

Na druhou stranu se nyní rozvíjí společný přístup EU týkající se koordinace sociálního zabezpečení se třetími zeměmi.

Vzhledem k těmto skutečnostem má toto sdělení sloužit ke čtyřem účelům:

– zdůraznit, že migrující osoby a podniky z třetích zemí, které obecně vnímají EU jako jediný subjekt, čelí roztříštěným systémům sociálního zabezpečení, které vytvářejí překážky, pokud jde o vstup do EU, pohyb v ní a její opuštění,

– zdůraznit význam podpory a posilování spolupráce členských států v zájmu rozvoje přístupu ke koordinaci sociálního zabezpečení se třetími zeměmi, který by byl méně roztříštěn,

– vymezit řadu podob dopadů pravidel EU na vnější vztahy a poskytnout jasnou orientaci, pokud jde o právní vztah mezi právem EU a vnitrostátními dvoustrannými dohodami,

– popsat stávající součásti společného přístupu EU a navrhnout jeho další rozvoj.

---

[1] Tato pravidla jsou v současnosti obsažena v nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a jeho prováděcím nařízení (ES) č. 987/2009, Úř. věst. L 166, 30.5.2004, s. 1, Úř. věst. L 284, 30.10.2009, s. 1.

[2] Dohoda o Evropském hospodářském prostoru vstoupila v platnost dne 1. ledna 1994 (avšak na Lichtenštejnsko se použije až od 1. května 1995), Úř. věst. L 1, 3.1.1994, s. 3. Dohoda EU-Švýcarsko vstoupila v platnost dne 1. června 2002, Úř. věst. L 114, 30.4.2002, s. 1.

1. DVOUSTRANNÉ DOHODY ČLENSKÝCH STÁTŮ S TŘETÍMI ZEMĚMI

1.1. Jaká je oblast působnosti vnitrostátních dvoustranných dohod?

Práva osob, které vstupují do EU nebo ji opouštějí, jsou v oblasti sociálního zabezpečení upravena zejména vnitrostátními pravidly. Jednotlivé členské státy uzavírají dvoustranné dohody o koordinaci sociálního zabezpečení se třetími zeměmi a tyto dohody vytvářejí systém pravidel pro koordinaci, pokud jde o osoby pohybující se mezi těmito dvěma zeměmi. Tyto dohody jsou uzavírány z různých důvodů: obvykle slouží k ochraně občanů, kteří pracují v jiných státech; stále více je však na ně nahlíženo jako na možnost přilákání podniků a pracovní síly ze třetích zemí. Uzavření dohody lze rovněž považovat za projev dobrých politických vztahů mezi zeměmi. Členské státy EU jsou rovněž stranami mnohostranných dohod o sociálním zabezpečení, např. Iberoamerické úmluvy o sociálním zabezpečení, jejíž smluvní stranou je i Španělsko a Portugalsko.

Většina dohod se třetími zeměmi obvykle obsahuje pravidla o použitelných právních předpisech, rovném zacházení a důchodech. Ustanovení o důchodech chrání nabyté nároky migrujících osob pro případ opuštění státního území a umožňují vyplácení důchodu na území jiného státu. V několika případech je upraveno sčítání dob pojištění, zaměstnání či pobytu. Platná pravidla právních předpisů obecně zahrnují tzv. ustanovení o „vyslání“. Ta umožňují pracovníkům, kteří splňují určité podmínky, aby i nadále podléhali právním předpisům sociálního zabezpečení vysílající země, a osvobozují je od hrazení příspěvků sociálního zabezpečení v zemi, v níž pracují. Zásada rovného zacházení zaručuje migrujícím pracovníkům stejné zacházení jako se státními příslušníky země, v níž pracují.

Členské státy EU obvykle sjednávají dvoustranné dohody bez ohledu na to, jaké kroky v této oblasti podnikají partnerské země EU. Jedná se o velice nesourodý postup. V praxi si mohou hlavní obchodní partneři EU vybrat pro uzavření dohod pouze určité země EU, zatímco ostatní země jsou vynechány. Neexistuje žádný mechanismus, který by umožnil harmonizaci přístupů, ani mechanismus, jehož prostřednictvím by se mohly země EU spojit za účelem společného řešení problémů, kterým čelí ve vztahu ke konkrétní třetí zemi.

Velmi úzce zaměřený charakter těchto národních dvoustranných dohod podle jednotlivých zemí má navíc ten důsledek, že migrující osoby a podniky usazené v třetích zemích se musí nejen vypořádat s různorodými systémy sociálního zabezpečení při pohybu mezi zeměmi EU, ale střetávají se rovněž s odlišnými národními dvoustrannými dohodami při vstupu do EU a při jejím opouštění. Soubor dvoustranných dohod každopádně není ani komplexní: ve vztahu ke konkrétní třetí zemi nemusí existovat žádná dvoustranná dohoda s příslušnou zemí EU. To může znamenat ztrátu získaných nároků sociálního zabezpečení u osob, které EU opouštějí nebo se do ní navracejí. Tento jev se může týkat nejen migrujících osob ze třetích zemí, ale i migrujících občanů EU. Obecně lze hovořit o nedostatku transparentnosti, pokud jde o vymezení práv občanů.

1.2. Dopady práva EU na národní dvoustranné dohody

Rozsudek Gottardo

Národní dvoustranné dohody podléhají stejně jako jiné právní předpisy členských států zásadě nadřazenosti práva EU. V oblasti sociálního zabezpečení toto jasně vyplynulo v roce 2002, kdy Soudní dvůr Evropské unie rozhodl, že na základě článku 39 SES (nyní článek 45 SFEU) nemohou členské státy omezit osobní působnost dohod o sociálním zabezpečení uzavíraných se třetími zeměmi na své státní příslušníky a musí v rámci obsahu smlouvy poskytnout

rovnocenné zacházení i ostatním státním příslušníkům EU[3]. Důsledkem tohoto rozhodnutí, známého jako rozsudek ve věci Gottardo, je, že členské státy, které mají uzavřené platné dohody s osobní působností podle státní příslušnosti, musí upravit používání svých dohod se třetími zeměmi, aby zajistily, že stejné výhody budou poskytovány i státním příslušníkům jiných členských států[4].

Nařízení č. 1231/2010

Na možnost členských států použít pravidla, která stanovily ve dvoustranných dohodách, mají rovněž dopad pravidla pro koordinaci sociálního zabezpečení EU. Pravidla EU, uvedená v nařízeních (ES) č. 883/2004 a (ES) č. 987/2009 o koordinaci sociálního zabezpečení, obsahují mechanismus koordinace, jenž se vztahuje na osoby pohybující se v rámci EU. V roce 2003 byla rozšířena oblast působnosti těchto pravidel tak, aby se vztahovala i na státní příslušníky třetích zemí, kteří legálně pobývají v EU a „jsou v situaci, která se neomezuje ve všech ohledech na jediný členský stát". Platným nařízením je nařízení (EU) č. 1231/2010[5]. Ve svém důsledku jde o „překlenovací" úpravu, jež umožňuje, aby všechny osoby legálně pobývající v jedné zemi EU, je-li přítomen určitý přeshraniční prvek, mohly využít výhod koordinačních pravidel EU. To se vztahuje na praktické otázky, jako je například požívání stejných práv, jako mají státní příslušníci EU v případě nároku na poskytování veškeré nezbytné zdravotní péče při dočasném pobytu v jiném členském státě (nárok se dokládá evropským průkazem zdravotního pojištění)[6].

Přijetím nařízení (EU) č. 1231/2010 byla EU dána výlučná pravomoc, pokud jde o práva týkající se koordinace sociálního zabezpečení u státních příslušníků třetích zemí, kteří se ocitnou v rámci EU v tzv. přeshraniční situaci. V případě kolize mají nařízení EU přednost před národními pravidly uvedenými ve dvoustranných dohodách se třetími zeměmi. Pokud bude například na základě ustanovení dvoustranné dohody státní příslušník třetí země vyslán do státu EU a následně se přemístí, aby pracoval v jiném členském státě, bude se na jeho druhé přemístění vztahovat nařízení (EU) č. 1231/2010. Dále bude-li státní příslušník třetí země pracovat ve dvou nebo více členských státech pro zaměstnavatele, který je usazen mimo EU, použijí se pravidla EU o použitelných právních předpisech sociálního zabezpečení[7].

1.3. Běžné praktické otázky a problémy

Členské státy mají povinnost na základě zásady loajální spolupráce uvedené v čl. 4 odst. 3 SEU a článku 351 SFEU přijmout veškerá vhodná opatření k odstranění nesrovnalostí mezi dohodami, které uzavřely se třetími zeměmi, a svými povinnostmi vyplývajícími z práva EU. Vzhledem k dopadu rozhodnutí ve věci Gottardo a nařízení (EU) č. 1231/2010 na dvoustranné dohody musí členské státy zajistit spolupráci ze strany dotčené třetí země, aby zajistily splnění závazků EU. To vyvolává řadu společných problémů.

Aby splňovaly náležitosti podle rozsudku ve věci Gottardo, musí být dvoustranné dohody uplatňovány v souladu se zásadou EU zakazující diskriminaci. To může obnášet opětovné

---

3 Věc C-55/00.

4 Doporučení Správní komise pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení č. P1 ze dne 12. června 2009, Úř. věst. C 106, 24.4.2010, s. 47.

5 Úř. věst. L 344, 29.12.2010, s. 1. Na Spojené království se však i nadále vztahuje předcházející nařízení (ES) č. 859/2003. Dánsko není vázáno ani pro ně není použitelné nařízení (EU) č. 1231/2010 ani nařízení (ES) č. 859/2003. Státy EHP a Švýcarsko rovněž nepoužívají ani jedno z těchto nařízení.

6 Článek 19 nařízení (ES) č. 883/2004.

7 Viz například čl. 14 odst. 11 nařízení (ES) č. 987/2009.

sjednání dohody nebo pouze získání svolení, aby bylo do dohody vloženo ustanovení o zákazu diskriminace. Z praktického hlediska pak členské státy budou možná muset získávat záznamy o sociálním pojištění od třetích zemí pro příslušníky jiných členských států EU. To často vede k správním a právním komplikacím. Zásadním problémem zůstává, že zatímco je členský stát povinen jednat v souladu s právem EU, třetí země není obecně ke spolupráci v těchto otázkách vázána.

Podobné otázky vyplývají ze zajišťování skutečnosti, aby byly dvoustranné dohody používány způsobem, který je slučitelný s nařízením (EU) č. 1231/2010. Třetím zemím je nutno vysvětlovat, že dvoustrannou dohodu nelze za určitých okolností použít z důvodu nadřazenosti práva EU. S tím mají problém všechny členské státy, avšak v současnosti neexistuje žádný společný mechanismus, který by členským státům umožňoval tuto záležitost řešit. Jedním možným a jednoduchým řešením by bylo vložit do všech dohod ustanovení, které by pro případ kolize uvádělo, že právo EU má přednost před ustanoveními dohody.

Pokud jde o důležitá hlediska vyplývající ze společných obav členských států, je jednou z těchto obav, jak se bránit tlaku k udělení souhlasu s dlouhodobými vysláními, v jejichž důsledku jsou pracovníci třetí země vyňati z příspěvkové povinnosti do systému sociálního zabezpečení členského státu. V EU je maximální doba, po kterou může zůstat pracovník pojištěn v členském státu původu, dva roky[8]. Pracovníci vyslaní do EU ze třetích zemí však mohou zůstat pojištěni v zemi svého původu po mnohem delší dobu a toto vynětí z přiřazení do systému sociálního pojištění v rámci EU je při uzavírání moderních dvoustranných dohod často citlivou otázkou.

Pro většinu členských států je v souvislosti s přijímáním opatření pro boj proti podvodům klíčovou obavou konečně i získávání údajů ze třetích zemí. Pravidla EU pro koordinaci sociálního zabezpečení obsahují právní ustanovení, jež umožňují členskému státu, aby požádal o ověření informací členský stát místa pobytu příjemce dávek[9]. Vyplácejícím institucím toto umožňuje ověřit, zda je například příjemce důchodu stále naživu, nebo zda určitá osoba i nadále splňuje podmínky pro pobírání invalidního důchodu. Takový mechanismus ověřování obsahuje pouze několik dvoustranných dohod. Řada členských států by uvítala zavedení účinného přístupu za účelem boje proti podvodům.

1.4. Posílení spolupráce se třetími zeměmi v oblasti koordinace sociálního zabezpečení

– Vzhledem k praktickým otázkám a problémům uvedeným výše je zjevné, že zlepšení spolupráce mezi členskými státy v oblasti koordinace sociálního zabezpečení se třetími zeměmi by bylo přínosné v mnoha ohledech. Budou-li členské státy spolupracovat, a v příslušných případech i postupovat společně, budou moci využít silnější pozice k jednání se třetími zeměmi, dosáhnout lepší pozice pro řešení společných problémů a společně zajistit, aby byly dvoustranné dohody používány způsobem, který bude v souladu s právem EU. Obecně lze říci, že rozsáhlejší spolupráce by měla vést k soudržnějšímu celkovému přístupu zemí EU.

– V této souvislosti je na úrovni EU zapotřebí mechanismus, který by posílil spolupráci mezi členskými státy. V zájmu usnadnění takové spolupráce Komise s vědomím těchto faktů podpoří myšlenku, aby každoročně zasedala pracovní skupina odborníků

[8] Ustanovení článku 12 nařízení (ES) č. 883/2004.
[9] Čl. 5 odst. 3 nařízení (ES) č. 987/2009.

z členských států, která bude usilovat o konkrétní výsledky. Pro Komisi bude tato pracovní skupina rovněž příležitostí ke sdílení informací o aktuálním stavu jednání o dohodách se třetími zeměmi. Tento nový mechanismus rovněž zajistí vhodné doplňování národního dvoustranného přístupu a postupně vznikajícího přístupu EU pro koordinaci sociálního zabezpečení se třetími zeměmi.

2. ROZVOJ SPOLEČNÉHO PŘÍSTUPU EU

2.1. Nařízení (EU) č. 1231/10

Nařízení (EU) č. 1231/10 uplatňuje právní předpisy koordinace sociálního zabezpečení EU na státní příslušníky třetích zemí, kteří legálně pobývají v EU a „jsou v situaci, která se neomezuje ve všech ohledech na jediný členský stát". Jedním z důsledků uvedeného nařízení je, že se na občany náležející do jeho oblasti působnosti vztahují výhody poskytované na základě zásady rovného zacházení uvedené v článku 4 nařízení (ES) č. 883/2004. To znamená, že se státním příslušníkem třetí země, který se nachází v přeshraniční situaci spadající do oblasti působnosti nařízení (EU) č. 1231/2010, který má nárok na důchod poskytovaný určitým členským státem, bude zacházeno stejně jako se státními příslušníky státu vyplácejícího dávky, pokud jde o vyplácení tohoto důchodu mimo EU[10].

Komise je přesvědčena o tom, že v případě vyplácení důchodů ve třetí zemi je třeba účinně uplatňovat zásadu rovného zacházení. Význam této skutečnosti ještě vzrůstá, je-li přihlédnuto ke stávající judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, neboť právo na důchod na základě zaměstnání může být v určitých případech přirovnáno k majetkovému právu, které požívá ochrany podle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod[11]. Komise pro tyto účely využije svou síť národních odborníků pro oblast sociálního zabezpečení, aby shromáždila informace o právních předpisech a jiných opatřeních na vnitrostátní úrovni, které se týkají vyplácení důchodů ve třetích zemích. Tyto informace budou doplněny do profilů sociálního zabezpečení u jednotlivých zemí na webové stránce Komise a dále k nim budou rovněž za využití údajů od národních odborníků pro oblast sociálního zabezpečení doplněny informace o dvoustranných dohodách členských států se třetími zeměmi.

2.2. Práva udělená na základě nástrojů EU týkajících se migrace

Pravidla EU týkající se migrace stanovila standardy, které musí národní právní předpisy sociálního zabezpečení splňovat v případě státních příslušníků třetích zemí pobývajících v určitém členském státě. Například po pětiletém pobytu v určitém členském státě EU, a za předpokladu splnění určitých podmínek, nabývají příslušníci třetích zemí stejná práva jako státní příslušníci uvedeného státu, pokud jde o sociální zabezpečení, sociální pomoc a sociální ochranu, jak je vymezují vnitrostátní právní předpisy[12]. Kromě toho existují tři směrnice EU týkající se migrace: tzv. „směrnice o jednotném povolení"[13], směrnice o „modré kartě"[14] a

---

10 Viz 13. bod odůvodnění nařízení (EU) č. 1231/2010.

11 Evropský soud pro lidská práva, *Klein v. Rakousko,* (žalobní návrh č. 57028/00) ze dne 3. března 2011.

12 Článek 11 směrnice Rady 2003/109/ES o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty, Úř. věst. L 16, 23.1.2004, s. 44.

13 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/98/EU o jednotném postupu vyřizování žádostí o jednotné povolení k pobytu a práci na území členského státu pro státní příslušníky třetích zemí a o společném souboru práv pracovníků ze třetích zemí oprávněně pobývajících v některém členském státě, Úř. věst. L 343, 23.12.2011, s. 1.

směrnice o výzkumných pracovnících třetích zemí[15], které zaručují s výhradou určitých drobných výjimek státním příslušníkům třetích zemí přijatých do členských států rovné zacházení v oblasti sociálního zabezpečení ve srovnání se státními příslušníky států, v němž pobývají. Součástí této záruky je rovněž rovné zacházení, pokud jde o převod jejich důchodů v rámci státního pilíře do třetí země, což není podmíněno existencí dvoustranných dohod[16]. Návrhy Komise týkající se dalších směrnic EU v oblasti migrace obsahují obdobná ustanovení o rovném zacházení[17].

2.3. Dohody o přidružení a dohody o stabilizaci a přidružení

Dohody o přidružení (včetně dohod o stabilizaci a přidružení uzavíraných se zeměmi západního Balkánu) obsahují řadu zásad, které mají upravovat koordinaci pravidel sociálního zabezpečení, pokud jde o pracovníky a jejich rodiny, kteří se pohybují mezi zemí EU a přidruženou zemí. Rady přidružení zřízené těmito dohodami jsou kromě toho pověřeny úkolem přijmout ustanovení pro provádění těchto zásad.
Rada v říjnu roku 2010 přijala první krok v rámci tohoto procesu a rozhodla o postoji, který má EU zaujmout v rámci Rad přidružení zřízených dohodami s Alžírskem, Marokem, Tuniskem, Izraelem, Chorvatskem a Bývalou jugoslávskou republikou Makedonií, pokud jde o přijímání rozhodnutí uvedených Rad týkajících se koordinace systémů sociálního zabezpečení[18].

Tato rozhodnutí Rad přidružení by se měla vztahovat na následující práva legálně zaměstnaných pracovníků: rovné zacházení s pracovníky v hostitelském státě; převoditelnost starobních, pozůstalostních a invalidních důchodů a dávek při pracovních úrazech a nemocech z povolání v plném rozsahu mimo území státu vyplácejícího tyto dávky; a rovné zacházení, pokud jde o legálně pobývající rodinné příslušníky. Tato práva by měla být reciproční, tj. pracovníci EU mohou využít stejných práv jak v přidružených zemích, tak při jejich návratu do EU. Na uplatnění těchto práv by neměl mít vliv pohyb v rámci EU. Tato rozhodnutí by měla rovněž stanovit reciproční rámec pro mechanismy spolupráce a ověřování za účelem boje proti podvodům. Ustanovení dvoustranných dohod o sociálním zabezpečení uzavřených mezi přidruženými zeměmi a jednotlivými členskými státy, která zajišťují příznivější zacházení se státními příslušníky přidružených zemí nebo členských států, se budou i nadále používat (přičemž se případně zohlední výše uvedená judikatura Soudního dvora ve věci Gottardo).

Po přijetí rozhodnutí Rad přidružení bude účinně uplatněn společný přístup EU týkající se koordinace sociálního zabezpečení, jenž má z hlediska vnitrostátního práva přímý účinek. V návaznosti na výše uvedené Komise navrhne určité praktické správní postupy nenormativní povahy, aby usnadnila uplatňování těchto rozhodnutí Rad přidružení. Komise bude členským státům napomáhat při uplatňování těchto rozhodnutí: uspořádá každoroční zasedání k

---

[14] Směrnice Rady 2009/50/ES o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci, Úř. věst. L 155, 18.6.2009, s. 17.

[15] Směrnice Rady 2005/71/ES o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu, Úř. věst. L 289, 12.10.2005, s. 15.

[16] Tento nárok je udělen výslovně čl. 14 odst. 1 písm. f) směrnice 2009/50/ES, avšak musí být rovněž i dovozován z obsahu ustanovení čl. 12 písm. c) směrnice 2005/71/ES.

[17] Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem sezónního zaměstnání, KOM(2010) 379 v konečném znění; návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí na základě převedení v rámci společnosti, KOM(2010) 378 v konečném znění.

[18] Úř. věst. L 306, 23.11.2010.

projednání koordinačních postupů s přidruženými zeměmi a v zájmu usnadnění spolupráce obecně; bude důsledně sledovat způsob, jakým členské státy uvedená rozhodnutí uplatňují.

Žádná diskuze o dohodách o přidružení EU by nebyla úplná bez uvedení dohody o přidružení s Tureckem a dodatkového protokolu k této dohodě z roku 1970[19], jež stanoví postupné zavádění volného pohybu pracovníků mezi Tureckem a EU. Článek 39 dodatkového protokolu v této souvislosti vyžaduje, aby Rada přidružení přijala opatření v oblasti sociálního zabezpečení, která se týkají tureckých pracovníků, kteří se pohybují v rámci EU. Uvedené ustanovení bylo naplněno rozhodnutím Rady přidružení č. 3/80[20]. Přestože nezbytná prováděcí ustanovení k tomuto rozhodnutí nebyla nikdy přijata, Soudní dvůr rozhodl, že zásada rovného zacházení a ustanovení o převoditelnosti důchodů uvedené v rozhodnutí č. 3/80 jsou přímo použitelné[21]. Vzhledem k tomu se v návaznosti na judikaturu Soudního dvora již vytvořil určitý společný přístup EU, pokud jde o koordinaci sociálního zabezpečení pro turecké pracovníky v EU.

2.4. Využití dohod o přidružení k dalšímu rozvoji společného přístupu EU

EU a členské státy nepřevzaly závazky koordinace sociálního zabezpečení pouze ve vztahu k Turecku, ale rovněž i v rámci dohod s Albánií, Černou Horou a San Marinem. Tato ustanovení však stále ještě nebyla provedena. Komise je přesvědčena o tom, že by měly být právní závazky obsažené v těchto dohodách dodrženy, a proto navrhne druhý balíček rozhodnutí Rady o postoji, který má EU zaujmout v rámci příslušné Rady stabilizace a přidružení, resp. Rady přidružení, resp. Výboru pro spolupráci, pokud jde o koordinaci systémů sociálního zabezpečení s těmito zeměmi.

Komise je zejména v případě Turecka toho názoru, že by měly být uskutečněny kroky vedoucí k nahrazení a aktualizaci rozhodnutí Rady přidružení č. 3/80[22]. S ohledem na nedávné rozhodnutí Soudního dvora ve věci C-485/07, Akdas, se naléhavost přijetí těchto kroků ještě zvyšuje. Nový návrh Komise, který se týká provádění hledisek sociálního zabezpečení dohody o přidružení, například zohlední zásadu uvedenou v nařízení (ES) č. 883/2004, podle níž nejsou zvláštní nepříspěvkové peněžité dávky převoditelné.

Pokud jde o sjednávání nových dohod o přidružení s třetími zeměmi, bude Komise usilovat, aby do nich začlenila standardní klauzuli o koordinaci sociálního zabezpečení, která bude vycházet ze zásad rovného zacházení, převoditelnosti důchodů a správní spolupráce.

2.5. Nové dohody EU týkající se sociálního zabezpečení

V zájmu zohlednění potřeb globalizovaného trhu práce zahájí Komise v rámci Správní komise pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení diskuze o tom, zda může být za určitých okolností zapotřebí, aby členské státy jednaly společně, pokud jde o koordinaci v oblasti sociálního zabezpečení ve vztahu k dané třetí zemi. Tato potřeba by mohla být řešena novým

---

19 Dodatkový protokol ze dne 23.11.1970 k Dohodě zakládající přidružení mezi Evropským hospodářským společenstvím a Tureckem, Úř. věst. L 293, 29.12.1972, s. 3.

20 Rozhodnutí Rady přidružení č. 3/80 ze dne 19. září 1980 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení členských států Evropských společenství na turecké pracovníky a jejich rodiny, Úř. věst. C 110, 25.4.1983, s. 60.

21 Věc C-262/96, Sürül; věc C-485/07, Akdas; viz. rovněž rozsudky ve věci C-18/90, Kziber; C-103/94, Krid, které se týkaly ustanovení o rovném zacházení v dohodách o spolupráci se zeměmi Maghrebu, jež jsou nyní nahrazeny dohodami o přidružení.

22 Komise stáhne svůj dřívější návrh nařízení, kterým se provádí rozhodnutí č. 3/80, COM(83) 13.

nástrojem — dohodou EU o sociálním zabezpečení. Takové dohody by umožnily přistupovat s větší flexibilitou ke koordinaci sociálního zabezpečení, než jak to umožňují dohody o přidružení a mohly by být rovněž uzavírány se třetími zeměmi, s nimiž nejsou uzavřené žádné dohody o přidružení či spolupráci. Dohodu EU by bylo možné uzavřít, bylo-li by to zapotřebí a ve vhodném okamžiku, například k řešení problémů, k jejichž výskytu dochází při uplatňování nařízení (EU) č. 1231/2010 ve vztahu ke konkrétní třetí zemi nebo k řešení otázek spojených s dvojí úhradou příspěvků na sociální zabezpečení. Takové dohody by umožnily zahrnout případné dvoustranné charakteristické aspekty mezi členským státem a dotčenou třetí zemí a členské státy by mohly volně rozhodovat o tom, zda takovou možnost chtějí uplatňovat.

Komise předpokládá, že takové dohody obsahující specifická opatření by byly uzavírány s některými ze strategických partnerů EU, zejména pak s partnery, mezi nimiž a EU dochází ke značnému pohybu pracovní síly. Mohly by být rovněž posouzeny možnosti uzavírání dohod se zeměmi, které jsou členy organizací regionální integrace. Obecným cílem takových dohod by bylo prosazování soudržného přístupu EU vůči dotčeným třetím zemím.

2.6. Posílení vnějšího profilu EU v oblasti sociálního zabezpečení

Pro EU je zásadní, aby, jak bylo zdůrazněno ve strategii Evropa 2020, hleděla kupředu a účastnila se na celosvětové úrovni klíčových jednání a opatření v regulatorní oblasti. Protože dochází ke stále těsnějšímu sbližování členských států, pokud jde o činnosti v otázkách přeshraničního sociálního zabezpečení, měla by se EU vzhledem ke svým dlouhodobým zkušenostem s koordinací sociálního zabezpečení ujmout vedoucí role. V rámci ní by měla být zahrnuta i spolupráce s dalšími mezinárodními organizacemi, jako je např. Mezinárodní organizace práce (MOP). Členské státy MOP byly na mezinárodní konferenci práce v roce 2011 vyzvány, aby zvážily možnost uzavírání dohod, které pro migrující pracovníky stanoví rovné zacházení, jakož i přístup k nárokům sociálního zabezpečení, jejich zachování a/nebo převoditelnost. Význam rozhovorů o sociální ochraně a koordinaci sociálního zabezpečení s jinými regiony světa stále vzrůstá. Komise bude proto v oblasti koordinace sociálního zabezpečení podporovat spolupráci s jinými mezinárodními organizacemi a dalšími částmi světa.